

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Välisabi, investeeringud ja kaubandus kui majandusrände põhjuste vähendamise vahendid, keskendudes iseäranis Aafrikale“

(omaalgatuslik arvamus)

(2020/C 97/03)

Raportöör: **Arno METZLER**

Kaasraportöör: **Thomas WAGNSONNER**

Täiskogu otsus	23.-24.1.2019
Õiguslik alus	kodukorra artikli 32 lõige 2 – omaalgatuslik arvamus
Vastutav sektsioon	Välissuhete sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	28.11.2019
Vastuvõtmine täiskogus	12.12.2019
Täiskogu istungjärk nr	548
Hääletuse tulemus	152/0/9
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Üldised järeldused ja soovitus

1.1. ELi arengupoliitikaga püütakse edendada arenguriikide kestlikku arengut ja selle esmane eesmärk on vaesuse kaotamine, jätkusuutliku majanduskasvu ja töökohtade loomise stimuleerimine ning rahu ja turvalisuse/stabiilsuse, hea valitsemistava ja inimõiguste edendamine. See on nurgakivi ELi suhetes välismaailmaga ning see aitab kaasa ELi välistegevuse eesmärkide saavutamisele – koos välis-, julgeoleku- ja kaubanduspoliitikaga (ja muude poliitikavaldkondade, nagu keskkond, põllumajandus ja kalandus, rahvusvaheliste aspektidega). Nimetatud eesmärkide elluviimisel peaksid need poliitikameetmed igal juhul tagama inimväärse elu, jõustama õigusriigi põhimõtet ja looma kvaliteetseid tööttingimusi. Sellega seoses rõhutab komitee selgesõnaliselt vajadust saavutada sooline võrdõiguslikkus ning suurendada tüdrukute ja naiste mõjuvõimu.

1.2. Pidevalt muutuv maailmas on üks asi kindel: Aafrika ja Euroopa on jätkuvalt lähinaabrid. Aafrika 54 riigil ja Euroopa Liidu 28 liikmesriigil on ühine naabruskond, ajalugu ja tulevik. Komitee toonitab, et mõlema kontinendi ühises tulevikus tuleks kindlasti vältida minevikus tehtud vigasid.

1.3. Seitsekümmend aastat tagasi oli Euroopa väljarändepiirkond. Inimesed põgenesid selliste katastroofide eest nagu sõda, nälg, vaesus, töötus, keskkonnaseisundi halvenemine, rühumine ja diskrimineerimine. Võimalused, mida EL on oma kodanikele avanud, on muutnud Euroopa sisserrändepiirkonnaks. Me peaksime tegema Aafrika riikidega koostööd, et võimaldada neile samasuguseid edusamme.

1.4. Raske on tuvastada sidusat ELi majandusstrateegiat, mis seonduks Aafrika kui tervikuga. Komitee soovib rõhutada oma valmisolekut osaleda sellises läbipaistvas ja sidusas lähenemisviisis kodanikuühiskonna esindaja ja aktiivse partnerina kõigis ELi asjaomastes lepingutes. Euroopa välisteenistus (EEAS) on teatanud, et EL on juba Aafrika jaoks tugev poliitiline partner ja et järgmine samm on olla tõelised majanduspartnerid ning süvendada kaubandus- ja investeerimissuhteid. Komiteel on olnud oluline roll Cotonou lepingu raames kodanikuühiskonna suhete tuvastamisel. **Nüüd on tähtis, et komitee ja selle struktuuride jätkuv ja isegi suurem kaasatus saaks Cotonou lepingu jätkulepingu oluliseks osaks.** Sel viisil saab ELi kodanikuühiskond aidata Aafrika riikide kodanikuühiskonnal areneda kindlaks ja usaldusväärseks partneriks investorite jaoks. See saavutatakse vaid võrdsetel alustel partnerluse edendamise ja majandusolukorras valitseva praeguse asümmeetria tegeliku arvessevõtmisega.

1.5. Ühiste eesmärkide saavutamiseks on oluline majanduskoostöö tugevdamine. Viimastel aastatel on täheldatud ELi ja Aafrika suhetes lähenemisviise uuele paradigmale (nt põllumajanduses), keskendudes üha enam poliitilisele koostööle ning jätkusuutliku investeerimise ning stabiilse, vastutustundliku ja kaasava ettevõtluskeskkonna edendamisele. Seda paradigmat tuleb põllumajandussektoris ja muudes sektorites edukalt edasi arendada ning sellega tuleb kaasata rohkem inimesi kohapeal.

1.6. Komitee soovib ELi tasandil luua ühtse kontaktpunkti ja sobiva konsulteerimismehhanismi, et pakkuda teavet ja kontakte nendele, kes soovivad Aafrikasse investeerida ja Aafrikaga koostööd teha. See täidaks poliitilise instrumendi vormis ka järelevalve eesmärki. Kõigi Aafrikaga seotud algatuste tarvis ühtse kontaktpunkti loomine väldiks projektide kattumist ning tagaks ELi toetuse läbipaistvuse ja tõhususe.

1.7. Samuti soovib komitee luua sobiva platvormi, et parandada Euroopa ja Aafrika VKEde vahelist teabevahetust parimatest tavadest investeerimise ja koostöö valdkonnas.

1.8. ELi ja Aafrika vahelise arengukoostöö jaoks on tarvis selget ja läbipaistvat institutsioonilist struktuuri, mis põhineks uuel arengukonsensusel, ⁽¹⁾ mis võimaldab arenguperspektiive realistlikumalt analüüsida ja rakendada. Komitee loodab, et Cotonou lepingu jätkulepingus võidakse teha ettepanek reformitud arengukoostöö poliitika pragmaatilise platvormi kohta, mis vastaks arenguprotsessi keerukusele. See platvorm peaks põhinema kõigi ELi liikmesriikide ja ELi institutsioonide vahelisel koostööl, et registreerida kõik programmid, projektid ja algatused riiklikul ja ELi tasandil. Sellega välditaks teatud valdkondades tegevuste kattumist ja kordamist, samas kui muudes valdkondades toetus puudub.

1.9. Samal ajal pooldab komitee protsessi, mille eesmärk on maksimeerida muude ELi poliitikavaldkondade sotsiaalse ja majandusliku ⁽²⁾ arengu mõju. Eelkõige kaubandus-, investeerimis-, maksu- ⁽³⁾ ja välisabipoliitika, ⁽⁴⁾ võitlus rahvusvahelise organiseeritud kuritegevusega ning kliimapoliitika peavad olema vastavuses arengukoostöö eesmärkidega.

1.10. Komitee on kindlalt pühendunud Euroopa arenguabi rahastamise tõhusamaks ja tulemuslikumaks muutmisele. Võttes arvesse ELi investeerimisfondide, mille kaudu juba investeeritakse Aafrikasse, soovib komitee luua investeerimisfondi, mis sarnaneb Euroopa Sotsiaalfondile, et teha koostööd kaasinvestorina avaliku ja erasektori investeeringute puhul. See fond peaks põhinema 2030. aasta tegevuskava kriteeriumitel ja põhimõtetel ning rahvusvaheliselt tunnustatud põhistandardite ⁽⁵⁾ tunnustamisel. Toetatavaid projekte tuleks jälgida ja viia need kesksete registreeritud või platvormide alla. Komitee nõuab seoses kõigi projektidega veelgi tihedamat kodanikuühiskonna organisatsioonide (eelkõige komitee) poolset koostööd nende eetiliste väärtuste teemal.

1.11. Komitee nõuab lähenemisviisi „abist investeeringuteni“ rakendamist, mis tähendab tähelepanu suunamist hütivate eraldamiselt iseseisvate, sõltumatute majandusosalistele ja võrdsetel tingimustel toimival koostööl põhinevate kontinentidevaheliste majandusprojektide toetamisele.

1.12. Aafrika finantsstruktuure tuleks tugevdada, et toetada pikaajalist rahastamist nii avaliku kui ka erasektori investeeringute jaoks. See on püsiva kestliku arengu oluline eeltingimus. Näidiseks võivad ehk olla Euroopa kogemused ühistupanganduse ja riikide arengupankadega, mis teenindavad eelkõige omavalitsusi. Eelkõige mikrolaenuid ja investeeringuid võivad olla Aafrika majanduse tuleviku jaoks oluline teema. Kestlik areng toimub ainult siis, kui toetatakse piirkondlikke väärtusahelaid ja keskklassile mõeldud tarbijaturge ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ ELT C 246, 28.7.2017, lk 71.

⁽²⁾ https://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf.

⁽³⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 29.

⁽⁴⁾ Selle all mõeldakse katastroofi- ja humanitaarabi, konfliktide ennetamist, demokratiseerimist, arengukoostööd, aga mitte sõjaväe ja piiripolitsei toetust ja koostööd.

⁽⁵⁾ Nt kolmepoolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta.

⁽⁶⁾ Uuringud näitavad, et teatud miinimumsissetulek viib rändesurve vähenemiseni, vt nt Michael A. Clemens „Does Development Reduce Migration?“ (2014) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

1.13. Komitee leiab, et ELi arengukoostöö peaks keskenduma inimesekeskse partnerluse suunas töötamisele, tagades kodanikuühiskonna, ametiühingute ja erasektori osaluse ning tuues Aafrika ja Euroopa kodanikele otsest kasu.

1.14. Komitee rõhutab, et organiseeritud kodanikuühiskond võiks teha koostööd Aafrika struktuuridega ning Aafrika kodanikuühiskonna struktureerimise kaudu aidata luua usaldusväärset keskkonda selliste vahenditega, mis tagavad juurdepääsu õigussüsteemile, turvalisuse ja korrupsioonivastase võitluse. See peaks olema lisaväärtus, mille Euroopa kodanikuühiskond toob Aafrika arengule, põhinedes samadel ühistel väärtustel nagu demokraatia, õigusriigi põhimõte ning poliitilised ja kodanike õigused.

1.15. ELi vabakaubanduslepingud ja majanduspartnerluslepingud Aafrika riikidega ei sisalda mehhanisme organiseeritud kodanikuühiskonnaga dialoogi pidamiseks. EL peaks nende lepingute läbivaatamise kontekstis püüdma luua sellised dialoogimehhanismid valitsusväliste osalejate jaoks.

1.16. Tuginedes sellele lähenemisviisile ja Aafrika jätkusuutlike ettevõtete platvormide (SB4A) esimestele kogemustele, milles keskendutakse peamiselt erasektori kaasatusele, peaks EL oma abi tugevamini suunama ja edendama sarnast algatust kodanikuühiskonna jaoks üldiselt – kas SB4A võrgustiku raames, selle lisana või sellega paralleelselt. Nendest võivad saada Aafrika jätkusuutliku kaubanduse ja investeerimise platvormid, mis hõlmavad mitut sidusrühma.

1.17. Komitee leiab, et EL peaks mõned oma kaubandusabi ressursid suunama kodanikuühiskonna organisatsioonide osaluse ja suutlikkuse suurendamise toetamisele seoses jätkusuutliku kaubanduse ja investeerimispuudlustega.

1.18. Mitut sidusrühma hõlmava lähenemisega, kaasates ka kodanikuühiskonna organisatioone, edendab komitee algatusi ja muudatusi selliste vabakaubanduslepingute/majanduspartnerluslepingute/üldise soodustuste süsteemi kaubanduspoliitilistes eeskirjades, mis soodustavad Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna (AfCFTA) tõhusat ja jätkusuutlikku rakendamist ja Aafrika turu integratsiooni. See peaks eelkõige tugevdama Aafrika-sisest kaubandust, piirkondlikku ja kontinentaalset integratsiooni ning arendama suuri majandussektoreid kogu Aafrikas.

1.19. Euroopa elutingimuste parandamisel oli keskne koht avalikku taristusse – eelkõige haridusse – tehtud investeeringutel. Meie arengupoliitika üks kesksetest eesmärkidest Aafrikas peaks seisnema selles, et parandada sealset haridustaset, eelkõige majanduslikult haavatavate elanikkonnarühmade seas.

1.20. Komitee väljendab heameelt ELi kavatsuse üle suurendada järgmisel eelarveperioodil Aafrikale mõeldud rahastamisvahendeid 40 miljardi euronit (46,5 miljardit USA dollarit) ning loodab, et erainvestorid seda olulisel määral võimendavad.

2. Arvamuse taust

2.1. Euroopa on arengu valdkonnas maailmas juhtival kohal, olles maailma suurim ametliku arenguabi pakkuja. Tagades üle 50 % kogu ülemaailmsest arenguabist, on EL ja tema liikmesriigid ühiselt maailma juhtiv rahastaja.

2.2. Maailmapanga andmete (7) kohaselt moodustasid kodumaalt lahkunute rahasaadetised arenguriikidesse 2016. aastal ligikaudu 426 miljardit USA dollarit, mis on ligikaudu kolm korda enam ametlikust arenguabist kogu maailmas. Aafrikast saabunud rändajatele Euroopas seaduslike tööhõivevõimaluste pakkumine ja turvaliste rahaülekannete tagamine on oluline panus Aafrika arengusse.

2.3. Aafrika ja Euroopa on lähinaabrid, keda seob ühine ajalugu. Neil on ühised väärtused ja huvi juhtida oma koostööd tulevikus. Praegu tegelevad nad ühiselt üleilmsete ühiste väljakutsetega, nagu kliimamuutused, rahu ja julgeolek. Aafrika on eelkõige haavatav kliimamuutuste vallas, kuigi tema panus ülemaailmsesse gaasiheitesse on vähem kui 4 %. 33 riigist, keda kliimamuutused kõige rohkem ohustavad, asuvad 27 Aafrikas.

(7) <http://pubdocs.worldbank.org/en/992371492706371662/MigrationandDevelopmentBrief27.pdf>.

2.4. Aafrika ja Euroopa Liidu vaheline koostöö kontinentaalsel tasandil lähtub strateegilisest partnerlusest, mis põhineb ühistel väärtustel ja huvidel. EL ja Aafrika Liit võtsid 2007. aastal vastu Aafrika ja ELi ühisstrateegia, et tugevdada seoseid kahe kontinendi vahel põhilistes koostöövaldkondades, eesmärgiga süvendada poliitilist dialoogi ja tagada tulevase ühistöö jaoks konkreetne tegevuskava.

2.5. ELil on kõige pikaajalisem koostöö Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühmaga. See sätestati 1975. aastal Lomé konventsiooniga ja seda uuendati 2000. aastal Cotonou lepinguga. Sahara-taguse Aafrika 48 riiki on Cotonou lepingu osalised.

2.6. EL peab praegu Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega läbirääkimisi Cotonou lepingu jätkulepingu osas, mis hõlmab ajavahemikku 2000–2020. Poliitiline ja majanduslik kontekst on viimase kahe aastakümne jooksul tohutult muutunud. ELi ja Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelisi kaubandussuhteid reguleeritakse nüüd suures osas kahepoolsete ja piirkondlike majanduspartnerluslepingutega ning esile on kerkinud Aafrika Liidu raamistik, mis seab küsimuse alla Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide ja Aafrika Liidu raamistike vahelise sidususe, täiendavuse ja sünergia.

2.7. Cotonou lepingu jätkuleping pakub võimaluse ajakohastada eeskirju, mis on seotud selliste küsimustega nagu investeringud, teenused, õiglane kaubandus, inimõigused, inimväärsed töötingimused ja ränne. Kuid koostöö jaoks tuleb luua uus alus, mis põhineb 2030. aasta tegevuskaval, ning Aafrika riigid peavad otsustama, kas nad tahavad läbirääkimisi pidada ühiselt kontinendina.

2.8. Need asjaolud motiveerivad komiteed nõudma ELi ja Aafrika vahelisi suhteid käsitlevat sidusat sotsiaal-majanduslikku strateegiat ning arvestama Cotonou lepingu jätkulepingu läbirääkimistes kodanikuühiskonda ja sotsiaalpartnerite kaasatust.

2.9. Komitee märgib, et ELi või liikmesriikide tasandil puudub kõigi algatuste, programmide ja partnerluste kohta keskne ülevaade või register. Lisaks sellele ei tea keegi täpselt, kui palju raha Aafrikasse voolab.

3. Kitsaskohad

3.1. Oluline on rõhutada **Aafrika kontinendi suurenevat heterogeensust** ning EL peaks kohandama oma poliitika reaalse olukorraga. Me vajame ELi ja Aafrika vaheliste suhete arendamiseks pragmaatilisemat ja realistlikumat lähenemist.

3.2. ELi ja Aafrika Liidu vaheline otsene suhe on muutunud tähtsamaks pärast Aafrika ja ELi ühisstrateegia avaldamist 2007. aastal. EL on andnud tuge ka muudele algatustele, nagu hädaolukorra usaldusfond, Aafrika investeerimisrahastu, välisinvesteeringute kava ja mitmesugused allpiirkondlikud kokkulepped. ELi ja Aafrika vaheliste suhete üksikasjade arvukus loob **keeruka ja mõnikord ebahõltselise struktuuri**, kus teiste poliitikaaldkondade elemendid segunevad arengukoostööga. Sellele segadusele lisanduvad liikmesriikide erinevad huvid.

3.3. Erasektori investeeringute edendamiseks on vaja rahu, julgeolekut ja stabiilsust ning soodsat investeerimiskliimat ja ettevõtluskeskkonda. Uuringud investorite hulgas⁽⁸⁾ näitavad selgelt, et selles valdkonnas on tarvis palju rohkem teha, parandamiseks Aafrika suutlikkust võistelda ülemaailmselt investeerimiskapitali ligimeelitamises. Õigusriik, korruptsioonivastane võitlus, sõltumatu kohtusüsteem ja maksustamise prognoositavus ning rahu ja stabiilsus on peamised tegurid, mis mõjutavad nii sise- kui välisinvestorite otsuseid. Ettevõtte asutamisega seotud kulud on ebakindlates riikides ligikaudu kolm korda suuremad; see asjaolu vähendab erainvesteeringuid märkimisväärselt⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Vt ka Maailmapanga 2017. aasta aruanne „Doing Business“.

⁽⁹⁾ Euroopa Poliitilise Strateegia Keskuse strateegiline märgukiri „The Makings of an African Century“ (2017).

3.4. Arvamuses „Kaubanduse ja investeeringute keskne roll kestliku arengu eesmärkide taotlemisel ja saavutamisel“⁽¹⁰⁾ märkis komitee, et kestliku arengu eesmärkidele lähenemine vajab kodanikuühiskonna otsest kaasamist – ka seepärast, et see peaks edendama õigusriigi põhimõtte järgimist ja aitama võidelda korruptsiooniga. Arvamuses rõhutati ka vajadust ehitada Aafrikas välja taristu, mida siiani edendab Hiina. Aafrika sisekaubandus on nõrk, eelkõige mis puudutab põllumajandustooteid. See moodustab vaid 10–15 % Aafrika kogukaubandusest. Loodetavasti paraneb olukord Maailma Kaubandusorganisatsiooni 2017. aasta kaubanduse lihtsustamise lepingu rakendamisega.

3.5. Prognooside kohaselt on Aafrikas kestliku arengu eesmärkide rakendamiseks tarvis aastas ligikaudu 600 miljardi USA dollari ulatuses ressursse⁽¹¹⁾. Isegi välisinvesteeringute kaasamise ja ametliku arenguabiga sõltub kestlik areng Aafrikas kodumaiste ressursside mobiliseerimisest ja tootmisest. Sellised ressursid põhinevad pikaajalistel investeeringutel ja pikaajalise väärtuse loomisel, et saavutada kvaliteetseid töökohti ning kohalikke ja piirkondlikke väärtusahelaid. Aafrika majanduskasvu peamised tõukejõud on parem haridus ja eratööhõive, mis tähendab seda, et Aafrikas oma toodete jaoks turgude – tarbijate – loomisel peab olema arengu saavutamisel märkimisväärse osa. Avalikul taristul on väga oluline osa pikaajaliste erainvesteeringute võimaldamisel.

3.6. Komitee juhib tähelepanu programmi „Erasmus+“ olulisusele, et suurendada Aafrika noorte juurdepääsu kõrgema astme haridusele.

3.7. Tähelepanuta ei tohiks jätta majandusarengu ja rände vahelist seost. Uuringud on näidanud,⁽¹²⁾ et ränne väheneb, kui saavutatakse teatud sissetulek inimese kohta (olenevalt uuringust on leitud arve vahemikus 6 000 ja 10 000 USA dollarit aastas inimese kohta). Hoolimata asjaolust, et suurem osa rändest Aafrikas toimub kontinendi piires, viitavad need arvud vajadusele arengupoliitika järele, mis on suunatud inimestele inimväärse elu, tööhõive ja väljavaadete tagamisele nende oma riigis. Selle saavutamine on tohtu väljakutse, sest demograafiliste prognooside kohaselt elab Aafrikas 2050. aastaks 2,5 miljardit inimest⁽¹³⁾.

3.8. Kestliku arengu eesmärkide raames tuleb saavutada sooline võrdõiguslikkus ning suurendada tüdrukute ja naiste mõjuvõimu. Tänapäeva arenguprobleemidel on selge sooline aspekt, mida tuleb poliitika kujundamisel hinnata ja selle rakendamisel arvesse võtta.

3.9. Korruptsioon on tohtu probleem ja seda mitte ainult Aafrikas. Vaja on edendada head majanduslikku ja finantsjuhtimist, tugevdades riigirahanduse läbipaistvat haldamist, luues korruptsiooni vastu võitlemiseks usaldusväärse süsteemi, mis põhineb kohtuvõimu sõltumatusel, ning parandades ettevõtluskliimat ja sotsiaalseid olusid.

3.10. Organiseeritud kodanikuühiskonnal võib olla oluline järelevalve funktsioon. Valitsusväliste organisatsioonidele, ametiühingutele ja äriühingutele suurema rolli andmine ja selliste algatuste toetamine partnerriikides edendab head valitsemistava, õiglust ja demokratiseerimist.

3.11. Võrreldes teiste ülemaailmsete osalejatega, nagu Hiina, kes investeerib Aafrikasse miljardeid, on Euroopa kaotamas oma positsiooni Aafrikas. ELi liikmesriigid kardavad, et nad tõrjutakse teise liigasse. Kui Euroopa ja Hiina ei keskenduks ainuüksi kasumile, vaid ka kestlikule arengule Aafrikas, edendades inimväärset elatustaset, saaks vähendada rändesurvet.

3.12. Komitee nõuab lähenemisviisi „abist investeeringuteni“ rakendamist, mis tähendab tähelepanu suunamist hütivate eraldamiselt iseseisvate, sõltumatute majandusosaliste ja võrdsetel tingimustel toimival koostööl põhinevate kontinentidevaheliste majandusprojektide toetamisele.

⁽¹⁰⁾ ELT C 129, 11.4.2018, lk 27.

⁽¹¹⁾ Saksamaa arenguministeerium „Afrika und Europa – Neue Partnerschaft für Entwicklung, Frieden und Zukunft – Eckpunkte für einen Marshallplan mit Afrika“ ning ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi 2016. aasta aruanne „Economic Development in Africa“.

⁽¹²⁾ Muu hulgas vt nt Michael A. Clemens „Does Development Reduce Migration?“ (2014) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

⁽¹³⁾ „Africa's Development Dynamics 2018: Growth, Jobs and Inequalities“, Aafrika Liidu Komisjon / Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, 2018.

3.13. Konservatiivsete struktuuride (nt kirikute) vastumeelsus rahvastiku kasvu haldamise suhtes vähendab jätkusuutlikku majanduslikku ja sotsiaalset kasvu käsitleva strateegia väljaarendamise võimalusi.

4. Investeeringud

4.1. Palju aastaid on ELi Aafrika poliitikat iseloomustanud head kavatsused ja täitmata lubadused. Kuid alates pagulaskriisist on huvi uue koostööstrateegia vastu Aafrikaga järsult suurenenud. EL kavatseb Aafrikasse rohkem investeerida ja tahab tugevdada kaubandussuhteid, sest järgmine vajalik samm on tõelisteks majanduspartneriteks saamine. Selline partnerlus peaks põhinema võrdsete võimaluste mõistmisel, võttes arvesse selgeid asümmeetriaid, mis eksisteerivad Aafrika ja Euroopa vahel.

4.2. Investeeringud on Aafrikas jaotunud ebahühtlaselt, kajastades ülemaailmset ebakindlust, ning Aafrikasse suunatud välismaiste otseinvesteeringute maht on kõikumine näita tugevat tõusutrendi. 2016. aastal meelitasid Lõuna-Aafrika, Nigeeria, Keenia, Egiptus ja Maroko ühiselt ligi 58 % kõigist välismaistest otseinvesteeringutest, samas kui vähem arenenud ja ebakindlamates riikides esineb märkimisväärsed süsteemseid probleeme erainvesteeringute ligimeelitamisel.

4.3. EL on Aafrikas suurim investor, tema liikmesriigid tegid 2016. aastal ligikaudu 40 % välismaistest otseinvesteeringutest, mille väärtus ulatus 291 miljardi euroni⁽¹⁴⁾. Aafrika majanduse tugev areng kahe viimase aastakümne jooksul ja sellest tulenev tulevikupotentsiaal näitavad seda, et on märkimisväärsed võimalusi edasiseks tegutsemiseks. Aafrika rahvastiku prognoosidest selgub, et samuti on vaja luua miljoneid uusi ja kvaliteetseid töökohti, eriti tööturule sisenevate noorte tarvis. Makromajanduslikud näitajad üksinda ei tähenda paremaid elustandardeid kõigi jaoks. Poliitikameetmete tagada, et majandusareng toob kasu kogu elanikkonna elustandardile.

4.4. Kestliku arengu saavutamiseks ja Aafrika elanikkonnale – mis 2050. aastaks eeldatavasti kahekordistub – kvaliteetsete töökohtade loomiseks peavad suurenema avaliku ja erasektori investeeringud.

4.5. Investeeringud on muutunud Aafrika tulevase arengu jaoks põhiküsimuseks ja Cotonou lepingu jätkulepingu läbirääkimiste teemaks. Mitmesuguseid olemasolevaid vahendeid arvestades lubavad läbirääkimised sellise investeerimiskava teemal, mis hõlmab asjakohast investorite kaitset võrdsetel alustel jätkusuutlikkuse kohustustega, ja seda eelkõige seoses inimõiguste, keskkonnakaitse ja inimväärse elatustaseme loomisega, eriti suurt lisaväärtust.

4.6. Järgmisel eelarveperioodil kavatseb EL suurendada Aafrikasse suunatud rahastamist 40 miljardi euroni (46,5 miljardit USA dollarit). Loodetakse, et erasektori investorid kahekordistavad seda summat. Stiimulina tahab EL pakkuda riskigarantiisid, et julgustada erasektorit võtma kohustust ja investeerima Aafrika riikidesse. Need investeeringud, mis selgelt täidavad ja mis on suunatud 2030. aasta tegevuskavas kehtestatud kestliku arengu eesmärkide täitmisele, tuleks toetuse puhul muuta prioriteetseks. Lisaks riskigarantiide süsteemile on kestliku arengu eesmärkide täitmise tagamiseks vaja ka nõuetekohast kontrollide ja järelevalve süsteemi. Komitee soovib tungival, et organiseeritud kodanikuühiskond panustaks võitlusse Euroopa rahastamisvahendite väärkasutamise vastu.

4.7. Potentsiaalsed investorid (peamiselt VKEd) teatavad, et investeerimiskeskonnas puudub usaldus seoses poliitilise stabiilsuse, õigluse, intellektuaalomandi õiguste, turgudele juurdepääsu ja kaubanduslepingute elluviimise olukorraga.

4.8. Komitee soovib luua investeerimisfondi, mis sarnaneb Euroopa Sotsiaalfondile, et teha koostööd kaasinvestorina avaliku ja erasektori investeeringute puhul. See fond peaks põhinema 2030. aasta tegevuskava kriteeriumitel ja põhimõtetel ning rahvusvaheliselt tunnustatud põhistandardite⁽¹⁵⁾ tunnustamisega. Toetatavaid projekte tuleks jälgida ja viia need keskkete registrite või platvormide alla. Komitee rõhutab seoses kõigi projektidega veelgi intensiivsemat koostööd organiseeritud kodanikuühiskonnaga (eelkõige komiteega) nende eetiliste väärtuste teemal.

⁽¹⁴⁾ Eurostat 2018.

⁽¹⁵⁾ Nt kolmepoolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta.

4.9. Komitee toetab sellise keskkonna loomist, kus juurdepääsu rahastamisele edendatakse nii Aafrika kui ka Euroopa mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks, kus õigusraamistikku on parandatud nii avaliku kui ka erasektori investeeringute jaoks ja kus avalikud hankesüsteemid on muudetud tõhusamaks, kus investeeringud toovad kasu inimestele kohalikus majanduses ja edendavad kodumaiste kvaliteetsete töökohtade loomist ning kus vajadusel edendatakse rahvusvahelisi standardeid.

4.10. Aafrika finantsstruktuure tuleks samuti tugevdada, et toetada pikaajalist rahastamist. See on püsiva kestliku arengu oluline eeltingimus. Lisaks sellele oli näiteks ühistupangandus arengu nurgakiviks mitmes Euroopa riigis ning riikide arengupangad, mis teenindavad ka eelkõige omavalitsusi, on edendanud investeerimist Euroopas. Nende meetmete kasutamiseks on Euroopa riigid rahastanud eelkõige sotsiaalseid ja kohalikke avalikke taristuid, mis ei olnud üksnes oluline alus erasektori investeeringutele ja püsivale majanduskasvule, vaid ka Euroopa heaoluriikide arengule.

4.11. EL ja selle liikmesriigid peaksid suunama oma rahalised vahendid konkreetsetele eesmärkidele ja institutsioonidele, et vältida hävitavat konkurentsi. Konkurents erinevate Euroopa ja rahvusvaheliste institutsioonide vahel on põhjustanud arusaamatusi ja raskusi Aafrika turgudele juurdepääsul. Vaja on rohkem ühist ja otsest tegutsemist, kontrolli ja läbipaistvust. Kodanikuühiskonnal võib siinkohal olla institutsiooniline roll sõltumatu järelevalvajana.

4.12. Euroopa erainvesteeringuid Aafrikas edendav investeerimispoliitika peaks eelkõige olema suunatud selliste piirkondlike väärtusahelate loomisele, milles toodetakse kaupu, mida saab tarbida eelkõige Aafrikas, luues seega kodumaiseid turge. See võiks kajastada teise maailmasõja järgsetest kümnenditest pärinevat Euroopa kasvumudelit, mis sõltus oma tööstuse arendamisel suuresti oma kodumaistest turgudest.

4.13. Aafrika ja Euroopa valitsusvälised organisatsioonid, eelkõige Aafrika päritolu organisatsioonid, võiksid täita majandusarengu jaoks nn sillaehituse funktsiooni ning aktiivselt osaleda oma päritoluriikides kestliku majandusarengu toetamisel.

5. Kaubandus

5.1. EL on jätkuvalt Aafrika suurim kaubanduspartner, moodustades 36 % kõigist eksportidest, enne Hiinat ja USA-d. Euroopa Komisjoni eesmärk on seda koostööd tugevdada ja anda sellele uus lepinguline alus.

5.2. Aafrika peamise kaubanduspartnerina on EL Aafrika riikidele pakkunud kõige heldemaid kaubandussoodustusi, kas oma üldiste tariifsete soodustuste kava (ja algatus „Kõik peale relvade“ vähimarenenud riikide jaoks, millest paljud asuvad Aafrikas) kaudu või vabakaubanduslepingute, eelkõige majanduspartnerluslepingute kaudu, mille peamine eesmärk on areng.

5.3. Kuid vastupidiselt ELi uue põlvkonna vabakaubanduslepingute ja Kariibi mere riikide majanduspartnerluslepingute sätetele, ei sisalda ELi vabakaubanduslepingud ja majanduspartnerluslepingud Aafrika riikidega mehhanisme organiseeritud kodanikuühiskonnaga dialoogi pidamiseks. Põhja-Aafrika riikidega sõlmitud vabakaubanduslepingutes ei ole senini sisenõuanderühmi käsitlevaid klausleid ega kaubandust ja kestlikku arengut käsitlevat peatükki. Ja arengut käsitlevad majanduspartnerluslepingud ei sisalda nõuandekomitee klauslit, et edendada valitsusväliste osalejate dialoogi majanduspartnerluslepingu jätkusuutliku rakendamise ja mõju teemal.

5.4. Organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamine ja sellega dialoogi pidamine võib toimuda ka väljaspool kaubanduslepinguid (või nendega paralleelselt). Kuna ELi ja Aafrika vahelised kaubandus- ja investeerimissuhted on mõeldud edendama kestlikku arengut, tuleks kaasata kõik sidusrühmad ja mitte ainult riiklikud osalejad.

5.5. On arenguprobleeme, mis tulenevad Aafrika ja Euroopa vahelise kaubanduse praegusest struktuurist. Isegi pärast ratifitseerimist ei rakenda partnerriigid tegelikult kõiki majanduspartnerluslepinguid. See on mingil määral ka põhjendatud, sest on olnud mitmeid teateid selle kohta, et Euroopa ekspordid tõrjuvad välja kohaliku tööstuse ja sektorite arengu⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁶⁾ Nt https://www.deutschlandfunk.de/das-globale-huhn-ghanas-bauern-leiden-unter-gefluegel.766.de.html?dram:article_id=433177;
https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/international/835163_Was-Altkleider-fuer-Afrikas-Wirtschaft-bedeutet.html;
<https://www.dialog-milch.de/im-fokus-eu-milchpulver-und-der-milchmarkt-in-afrika/>

Laiendatud vabakaubandus on kindlasti struktuuriline muutus selliste partnerriikide jaoks, kellel varem oli võimalus reguleerida oma majandussektoreid soodussüsteemide kaudu. Lisaks räägitakse majanduspartnerluslepingud läbi majandusblokkidega, mille liikmed on tihti erinevates olukordades, ning see võib põhjendada erinevaid lähenemisi kaubanduspoliitikale. Samuti võivad laiaulatuslikud kaubanduslepingud kujutada endast arenguriikide ja uute tööstusriikide jaoks organisatsioonilist väljakutset seoses läbirääkimistega.

5.6. Kodanikuühiskonna suuremal kaasamisel on mõned suutlikkuse suurendamise ja kuludega seotud mõjud, mida tuleks käsitleda selleks, et panna paika tõhusad kaasamismehhanismid. EL peaks suunama osa oma kaubandusabist (protsendimäärade võiks kindlaks määrata) kodanikuühiskonna osaluse, sotsiaaldialoogi ja suutlikkuse suurendamise toetamisele seoses püüdlustega jätkusuutliku kaubanduse ja investeerimise poole.

5.7. Aafrika tegeleb ka Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna (AfCFTA) loomisega, mille eesmärk on Aafrika ühtne turg. Praegu on selle allkirjastanud enam kui 40 riiki ning paljud Aafrika riiklikud ja valitsusvälised osalejad peavad seda dokumenti äärmiselt oluliseks. See peaks tugevdama Aafrika-sisest kaubandust, piirkondlikku ja kontinentaalset integratsiooni ning arendama suuri majandussektoreid kogu Aafrikas. EL saab seda püüdlust tõhusalt toetada ja aidata tagada, et selle soodustingimustel kauplemise kord Aafrika riikide ja piirkondadega (ELi vabakaubanduslepingud Põhja-Aafrikaga, majanduspartnerluslepingud ja üldine soodustuste süsteem) aitab toetada kontinentaalse kaubanduse integreerimist, liikudes kontinentidevahelise kaubanduslepingu suunas.

6. Aafrika-Euroopa uue alliansi suunas

6.1. Aafrika ei vaja heategevust: 2018. aasta septembris kavandatud Aafrika ja Euroopa vahelise jätkusuutlikku investeerimist ja töökohti käsitleva alliansi kohaselt vajab ta tõelist ja õiglast partnerlust. Ettepanekus väidetakse, et see aitaks ainuüksi järgmise viie aasta jooksul luua Aafrikas kuni 10 miljonit töökohta. On iseenesest mõistetav, et need töökohad peavad tagama sissetuleku, mis võimaldab inimväärset elatustaset. Alliansi eesmärk on kaasata erainvesteeringuid ja uurida tohutuid võimalusi, mis võivad tuua kasu nii Aafrika kui ka Euroopa inimestele ja majandusele. EL peaks kaaluma mitmete ELi ja Aafrika vaheliste kaubanduslepingu edasiarendamist kontinentidevaheliseks vabakaubanduslepinguks, ja seda majanduspartnerlusena võrdsete vahel. Seepärast on allianss oluline poliitiline märk. Selline partnerlus peaks rajanema võrdsetel tingimustel, pidades silmas asümmeetriaid ja võttes arvesse vastavat suutlikkust.

6.2. Selleks, et saada tegelikult alliansiks, peavad mõlemad pooled teema üle järele mõtlema, vaja on suuremat mõistmist, kooskõlastamist ja mõlema poole koostööd. Tarvis on järgmist:

- Aafrika isevastutus,
- liikumine valitsustasandist kaugemale,
- kõigi valitsusväliste osalejate kaasamine,
- eesmärk pakkuda kõigile aafriklastele inimväärset elu.

7. Cotonou lepingu jätkuleping ja kodanikuühiskonna roll

7.1. Euroopa Komisjon on alustanud 79 Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigiga läbirääkimisi uue ambitsioonika partnerluse teemal. Nii Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigid kui ka EL väärtustavad poliitilist mõõdet Cotonou lepingu saavutusena ja soovivad seda säilitada. Tähelepanu keskendub poliitilisele dialoogile, mis on seotud riiklike, piirkondlike ja ülemaailmsete ühist huvi pakkuvate küsimustega, ning pühendumisele inimõigustele, heale valitsemistavale ning rahule ja stabiilsusele.

7.2. Sellised uued, Aafrika riikidega ühiselt välja arendatud õiglased kaubandussuhted peaksid edendama inimväärset tööd ja toetama avalikke teenuseid. Kaubanduspoliitika raames tuleb tagada inimõiguste, kvaliteetsete töökohtade ja keskkonna austamine ja kaitse ning samuti arvestada vähem arenenud riikide arenguvajadustega. Kaubandus pakub suurepäraseid võimalusi vaid juhul, kui see loob kvaliteetset töökohti ja toetab kestlikku arengut. Iga kaubandusleping peaks hõlmama organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamist, head valitsemistava ja läbipaistvust.

7.3. Komiteel on olnud oluline roll kodanikuühiskonna suhete edendamisel Cotonou lepingu raames. Nüüd on tähtis, et komitee ja selle struktuuride jätkuv ja isegi suurem kaasatus saaks Cotonou lepingu jätkulepingu oluliseks osaks. Nii saab ELi kodanikuühiskond aidata Aafrika riikide kodanikuühiskonnal areneda kindlaks ja usaldusväärseks partneriks investorite jaoks.

Brüssel, 12. detsember 2019

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER
